Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

16 februarie 2012*

„Evaluarea efectelor unor proiecte asupra mediului — Noțiunea «act legislativ» — Valoarea și domeniul de aplicare al aprecierilor din Ghidul de aplicare a Convenției de la Aarhus — Autorizarea unui proiect în lipsa unei evaluări adecvate a efectelor sale asupra mediului — Accesul la justiție în materie de mediu — Conținutul dreptului la acțiune — Directiva habitate — Plan sau proiect care aduce atingere integrității sitului — Motiv imperativ de interes public major”

În cauza C-182/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Cour constitutionnelle (Belgia), prin decizia din 30 martie 2010, primită de Curte la 9 aprilie 2010, în procedura

Marie-Noëlle Solvay și alții

împotriva

Région wallonne,

cu participarea:

Infrabel SA,

Codic Belgique SA,

Federal Express European Services Inc. (FEDEX),

Société wallonne des aéroports (Sovaer),

Société régionale wallonne du transport (SRWT),

Société Intercommunale du Brabant wallon (IBW),

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot (raportor), președinte de cameră, domnii K. Schiemann și L. Bay Larsen, doamna C. Toader și domnul E Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna R. Șereș, administrator,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 noiembrie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna Solvay și alții, de T. Vandenput și de M.-L. Giovannelli, avocats;

— pentru l'association des riverains și habitants des communes proches de l'aéroport BSCA (Brussels South Charleroi Airport) (ARACh), de A. Lebrun, avocat;

— pentru l'association Inter-Environnement Wallonie și alții, de J. Sambon, avocat;

— pentru l'association Charleroi South Air Pur și alții, de D. Brusselmans, avocat;

— pentru M. Boxus și alții, de L. Misson și de A. Kettels, avocats;

— pentru doamna Laloux și alții, de L. Dehin, avocat;

— pentru Région wallonne, de F. Haumont, avocat;

— pentru Comisia Europeană, de doamna O. Beynet, de domnul J.-B. Laignelot și de doamna D. Recchia, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 2, 3, 6 și 9 din Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, încheiată la 25 iunie 1998 și aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2005/370/CE a Consiliului din 17 februarie 2005 (JO L 124, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 201, denumită în continuare „Convenția de la Aarhus"), a articolelor 1, 9 și 10a din Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO L 175, p. 40, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 174), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003 (JO L 156, p. 17, Ediție specială, 15/vol. 10, p. 8, denumită în continuare „Directiva 85/337"), precum și a articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109, denumită în continuare „Directiva habitate").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unor litigii între riverani ai aeroporturilor Liège-Bierset și Charleroi-Bruxelles Sud, precum și ai liniei de cale ferată Bruxelles-Charleroi, pe de o parte, și Région wallonne, pe de altă parte, cu privire la autorizații de lucrări referitoare la aceste instalații.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

3 În temeiul articolului 2 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus, definiția expresiei „autoritate publică" „nu include organisme sau instituții care acționează cu capacitate [...] legislativă".

4 Articolul 3 alineatul (9) din Convenția de la Aarhus prevede:

„În cadrul sferei de aplicare a dispozițiilor relevante ale prezentei convenții, publicul are acces la informații, are posibilitatea de a participa la luarea deciziilor și are acces la justiție în probleme de mediu fără discriminare privind cetățenia, naționalitatea sau domiciliul și, în cazul persoanelor juridice, fără discriminare privind locul în care își are sediul social sau centrul de desfășurare a activităților."

5 Articolul 6 alineatul (9) din Convenția de la Aarhus prevede:

„Fiecare parte se asigură că, după luarea deciziei de către autoritatea publică, publicul este informat prompt cu privire la decizie în conformitate cu procedurile corespunzătoare. Fiecare parte pune la dispoziția publicului textul deciziei împreună cu motivele și considerentele în temeiul cărora a fost adoptată decizia."

6 Articolul 9 alineatele (2)-(4) din Convenția de la Aarhus prevede:

„(2) Fiecare parte, în cadrul legislației interne proprii, se asigură că membrii publicului interesat:

(a) care prezintă un interes suficient sau

(b) care mențin încălcarea unui drept, în cazul în care legea procedurală administrativă a unei părți prevede acest lucru ca o precondiție, au acces la o cale de atac în fața unei instanțe judiciare și/sau a unui alt organism independent și imparțial stabilit prin lege pentru a contesta legalitatea de fond și de procedură a oricărei decizii, acțiuni sau omiteri care intră sub incidența dispozițiilor articolului 6 și, în cazul în care se prevede acest lucru în legislația internă și fără a aduce atingere alineatului (3) menționat în continuare, a altor dispoziții relevante ale prezentei convenții.

Ceea ce constituie un interes suficient și încălcarea unui drept se stabilește în conformitate cu prevederile legislației interne și în conformitate cu obiectivul de a acorda publicului interesat acces larg la justiție în cadrul sferei de aplicare a prezentei convenții. În acest sens, interesul oricărei organizații neguvernamentale care îndeplinește dispozițiile prevăzute la articolul 2 alineatul (5) este considerat suficient în sensul literei (a) menționate anterior. De asemenea, astfel de organizații sunt considerate ca având drepturi la care se poate aduce atingere în sensul literei (b) menționate anterior.

Dispozițiile prezentului alineat (2) nu exclud posibilitatea unei căi de atac preliminare în fața unei autorități administrative și nu aduc atingere obligației de epuizare a căilor de atac administrative înainte de a face apel la căile de atac judiciare, în cazul în care există o astfel de dispoziție în legislația internă.

(3) În plus față de căile de atac prevăzute la alineatele (1) și (2) și fără a le aduce atingere, fiecare parte se asigură că, în cazul în care îndeplinesc criteriile prevăzute de legislația internă proprie, în cazul în care acestea există, membrii publicului au acces la proceduri administrative sau judiciare pentru a contesta acțiuni și omiteri ale persoanelor fizice și ale autorităților publice care contravin dispozițiilor legislației interne proprii privind mediul.

(4) În plus față de alineatul (1) și fără a-i aduce atingere, procedurile prevăzute la alineatele (1), (2) și (3) prevăd căi de atac adecvate și eficiente, inclusiv prin măsuri provizorii, după caz, și sunt oneste, echitabile, oportune și nu exagerat de costisitoare. Deciziile luate în conformitate cu prezentul articol sunt pronunțate sau consemnate în scris. Hotărârile judecătorești și ale altor organisme, după caz, sunt puse la dispoziția publicului."

Dreptul Uniunii

Directiva 85/337

7 Potrivit articolului 1 alineatul (2) din Directiva 85/337, noțiunea „proiect” este definită ca vizând „executarea lucrărilor de construcții sau a altor instalații sau scheme” ori „alte intervenții în mediul natural și asupra peisajului, inclusiv cele care implică exploatarea resurselor minerale”. Noțiunea „autorizație” este definită ca fiind „decizia autorității sau a autorităților competente care împuternicesc inițiatorul proiectului să își realizeze proiectul”. Pe de altă parte, noțiunile „public” și „public interesat” sunt definite astfel:

„«publicul»: una sau mai multe persoane fizice sau juridice și, în conformitate cu legislația sau practica națională, asociațiile, organizațiile sau grupurile constituite de acestea;

«publicul interesat»: publicul afectat sau care ar putea fi afectat de sau care este interesat de procedurile de adoptare a deciziilor în domeniul mediului menționate la articolul 2 alineatul (2); în sensul prezentei definiții, se consideră că sunt interesate organizațiile nonguvernamentale care promovează protecția mediului și care îndeplinesc toate cerințele prevăzute în legislația internă.”

8 Articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 prevede:

„Prezenta directivă nu se aplică proiectelor ale căror detalii sunt adoptate printr-un act legislativ special de drept intern, deoarece obiectivele urmărite de prezenta directivă, inclusiv transmiterea informațiilor, sunt realizate prin intermediul procesului legislativ.”

9 Articolul 2 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre adoptă toate măsurile necesare, înaintea acordării autorizării, pentru a se asigura că proiectele care pot avea efecte importante asupra mediului, prin natura, mărimea sau localizarea lor, *inter alia*, constituie obiectul unei proceduri de cerere de autorizare și al unei evaluări a efectelor lor [...]”

10 Articolul 5 alineatul (4) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre asigură, dacă este necesar, că autoritățile care dețin informații relevante [...] pun aceste informații la dispoziția întreprinzătorului.”

11 Articolul 9 alineatul (1) din Directiva 85/337 precizează:

„La adoptarea unei decizii privind acordarea sau refuzul acordului cu privire la dezvoltare, autoritatea sau autoritățile competente informează publicul în acest sens în conformitate cu procedurile adecvate și pune la dispoziția publicului următoarele informații:

— conținutul deciziei și orice condiții anexate acesteia;

— după examinarea preocupărilor și a opiniilor exprimate de către publicul interesat, principalele motive și considerații pe care se bazează decizia, inclusiv informații privind procesul de participare a publicului;

— în cazul în care este necesar, o descriere a principalelor măsuri de evitare, de reducere și, în cazul în care este posibil, de compensare a efectelor adverse cele mai importante.”

12 Articolul 10a din această directivă prevede:

„Statele membre se asigură, în conformitate cu sistemul legislativ intern aplicabil, că membrii publicului interesat:

(a) care au un interes suficient sau

(b) care pretind încălcarea unui drept, atunci când procedurile de drept administrativ al unui stat membru impun această condiție preliminară

au acces la o cale de atac în fața unei instanțe judiciare sau a unui organism independent sau imparțial instituit în conformitate cu legea, prin care este contestată legalitatea de fond sau de procedură a deciziilor, a acțiunilor sau a omisiunilor care intră sub incidența dispozițiilor privind participarea publicului din prezenta directivă.

Statele membre stabilesc stadiul în care pot fi contestate deciziile, acțiunile sau omisiunile.

Statele membre stabilesc ce înseamnă interes suficient și încălcarea unui drept în conformitate cu obiectivul de a acorda un acces amplu la justiție publicului interesat. În acest sens, interesul oricărei organizații nonguvernamentale care îndeplinește cerințele prevăzute la articolul 1 alineatul (2) este considerat suficient în sensul literei (a) a prezentului articol. Se consideră că aceste organizații au drepturi care pot fi încălcate în sensul literei (b) a prezentului articol.

Dispozițiile prezentului articol nu exclud posibilitatea unei căi de atac prealabile pe lângă o autoritate administrativă și nu afectează obligația de epuizare a tuturor căilor de atac administrative înainte de a recurge la procedurile de atac judiciare, atunci când legislația internă prevede o astfel de obligație.

Orice astfel de procedură trebuie să fie corectă, echitabilă, rapidă și cu un cost care să nu fie prohibitiv.

Pentru creșterea eficienței dispozițiilor prezentului articol, statele membre se asigură că informațiile practice privind accesul la căile de atac administrative și judiciare sunt puse la dispoziția publicului."

Directiva habitate

13 Potrivit articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva habitate:

„(3) Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.

(4) Dacă, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Statul membru informează Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate.

În cazul în care situl respectiv adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerente care pot fi invocate sunt cele legate de sănătatea sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major."

Dreptul național

14 Articolele 1-4 din Decretul Parlamentului Valon din 17 iulie 2008 privind anumite autorizații în legătură cu care există motive imperative de interes general (décret du Parlement wallon du 17 juillet 2008 relatif à quelques permis pour lesquels il existe des motifs impérieux d'intérêt général, *Moniteur belge* din 25 iulie 2008, p. 38900), în versiunea inițială, prevăd:

„Articolul 1.Există motive imperative de interes general pentru acordarea permiselor de urbanism, a autorizațiilor de mediu și a permiselor unice privind acțiunile și lucrările următoare:

1° în legătură cu acțiunile și cu lucrările de amenajare a infrastructurii și a clădirilor de primire din cadrul aeroporturilor regionale Liège-Bierset și Charleroi-Bruxelles Sud următoare:

a) în ceea ce privește aeroportul Liège-Bierset:

— extinderea zonei marfă nord pentru parcările destinate avioanelor și pentru viitoarele hale pentru marfă;

— căile de ocolire și pista de rulare (taxiway) sud;

— adăugarea unui al patrulea rezervor în parcul petrolier;

— gara TGV marfă;

— extinderea parcării destinate autovehiculelor în sudul autostrăzii;

— clădirea pentru birouri care urmează să se construiască;

b) în ceea ce privește aeroportul Charleroi-Bruxelles Sud:

— prelungirea pistei, inclusiv construcția căilor de acces și prelungirea pistei de rulare nord între acestea;

— turnul de control și radarul;

— extinderea parcării destinate avioanelor;

— amenajarea spațiilor pentru degivrare;

— legătura rutieră R3-aeroport;

— căile rutiere periferice și pista de rulare sud;

— extinderea aerogării;

— extinderea parcării destinate autovehiculelor;

— gara și infrastructura feroviară;

2° în temeiul acordului de cooperare din 11 octombrie 2001 dintre statul federal, regiunea flamandă, Région wallonne și regiunea Bruxelles-Capitală cu privire la planul de investiții multianual 2001-2002 al S.N.C.B., acțiunile și lucrările pe teritoriul Région wallonne care se raportează la rețeaua RER;

3° cu ocazia punerii în aplicare a schemei de dezvoltare a spațiului regional (partea a treia, punctul 1.4.), adoptată de guvernul valon la 27 mai 1999, acțiunile și lucrările care se raportează la modurile structurante de transport în comun pentru Charleroi, Liège, Namur și Mons;

4° segmentele rutiere și fluviale de pe teritoriul Regiunii valone care lipseau din rețeaua transeuropeană de transport vizată în Decizia nr. 884/2004/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 de modificare a Deciziei nr. 1692/96/CE privind orientările comunitare pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport.

Art. 2.În cazul în care acțiunile și lucrările enumerate la articolul 1 sunt vizate la articolul 84 din Codul valon al amenajării teritoriului, urbanismului, patrimoniului și energiei, autorizația se eliberează de guvern sau de delegatul acestuia, potrivit modalităților și condițiilor stabilite la articolul 127 din același cod, inclusiv potrivit celor prevăzute la alineatul 3 al articolului menționat.

În cazul în care acțiunile și lucrările enumerate la articolul 1 privesc o instituție în sensul decretului din 11 martie 1999 privind autorizația de mediu, se aplică articolul 13 paragraful 2 din decretul menționat.

Prin derogare de la paragrafele 1 și 2, cererea de autorizație, a cărei confirmare de primire sau a cărei introducere este anterioară intrării în vigoare a prezentului decret, continuă să fie tratată potrivit dispozițiilor în vigoare la această dată.

Art. 3.În termen de 45 de zile de la acordare, guvernul prezintă Parlamentului Valon permisul de urbanism, autorizația de mediu sau permisul unic privitor la actele și la lucrările vizate la articolul 1. Permisele vizate la articolul 2 paragraful 3 sunt prezentate Parlamentului în termen de 45 de zile de la recepție.

Parlamentul Valon ratifică permisul prezentat în termen de 60 de zile de la depunerea dosarului de permis la Parlamentul Valon. În cazul în care nu se aprobă niciun decret de ratificare în termenul prevăzut anterior, se consideră că permisul nu a fost acordat.

Termenele vizate la paragrafele 1 și 2 se suspendă între 16 iulie și 15 august.

Permisul ratificat de Parlamentul Valon este executoriu de la data publicării în *Moniteur belge* a decretului, iar permisul este trimis de guvern potrivit dispozițiilor aceluiași cod sau ale decretului din 11 martie 1999.

Art. 4. În cazul în care o cerere de permis vizează o modificare minoră a unui permis ratificat de Parlamentul Valon, această cerere urmează normele de drept comun prevăzute în același cod sau în același decret.”

15 Articolele 5-9 din Decretul Parlamentului Valon din 17 iulie 2008 prevăd:

„Art. 5.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— în legătură cu acțiunile și cu lucrările de amenajare a infrastructurii și a clădirilor de primire din cadrul aeroporturilor regionale, Ordinul ministerial din 25 august 2005 privind autorizația de mediu acordată SA SAB pentru aeroportul Liège-Bierset.

Art. 6.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— în legătură cu acțiunile și cu lucrările de amenajare a infrastructurii și a clădirilor de primire din cadrul aeroporturilor regionale, Ordinul ministerial din 13 septembrie 2006 prin care se acordă autorizație de urbanism Société régionale wallonne des Transports pentru extinderea pistei aeroportului Liège-Bierset.

Art. 7.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— în ceea ce privește acțiunile și lucrările de amenajare a infrastructurii și a clădirilor de primire din cadrul aeroporturilor regionale, autorizația de urbanism din 16 septembrie 2003 acordată SA SOWAER de funcționarul delegat al Direcției Generale a Amenajării Teritoriului, a Locuințelor și a Patrimoniului din Charleroi pentru executarea unor lucrări de acoperire a cursului de apă Tintia și de modificare a reliefului solului în partea de nord-est a zonei aeroportuare.

Art. 8.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— în ceea ce privește acțiunile și lucrările de amenajare a infrastructurii și a clădirilor de primire din cadrul aeroporturilor regionale, Ordinul ministerial din 25 iulie 2005 privind permisul unic acordat SA SOWAER pentru aeroportul Charleroi-Bruxelles Sud (aerogara: 3 000 000 de pasageri/an), parcări pentru autovehicule (1 600 de locuri la sol și 1 000 de locuri etajate), căi de acces în aceste parcări, drumuri destinate aeronavelor, parcări destinate avioanelor, legate de aerogară, stație de epurare a apelor, clădiri tehnice, parc petrolier (spațiu pentru stocarea a 2 420 m^3 de kerosen și a 30 m^3 de carburant rutier) și construcția unor noi căi de acces comunale.

Art. 9.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— în ceea ce privește acțiunile și lucrările de amenajare a infrastructurii și a clădirilor de primire din cadrul aeroporturilor regionale, Ordinul ministerial din 27 iulie 2005 privind autorizația de mediu acordată SA SOWAER pentru funcționarea aeroportului Charleroi-Bruxelles Sud.”

16 Articolele 14-17 din acest decret prevăd:

„Art. 14.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— în ceea ce privește rețeaua RER, precum și dependințele, căile de acces și de deservire aferente acestei rețele, Ordinul ministerial din 9 februarie 2006 privind autorizația unică acordată S.N.C.B. pentru construirea și operarea celei de a treia și a celei de a patra linii de cale ferată pe traseul Infrabel 124 Bruxelles-Charleroi în localitățile Waterloo, Braine-l’Alleud și Nivelles.

Art. 15.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— Ordinul ministerial din 19 iunie 2008 privind permisul unic acordat intercomunalei IBW pentru construcția și exploatarea stației de epurare de la Hain de 92 000 EH (équivalents habitants – echivalent locuitori), în localitatea Braine-le-Château.

Art. 16.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— Ordinul ministerial din 7 iulie 2008 privind autorizația de mediu eliberată societății SA Codic Belgique având ca obiect exploatarea unui centru administrativ și de formare care cuprinde diferite instalații tehnice dintr-un imobil aflat în La Hulpe, chaussée de Bruxelles 135.

Art. 17.Se ratifică următoarea autorizație pentru care există motive imperative de interes general:

— Ordinul ministerial din 4 iunie 2008 privind permisul de urbanism emis SA Codic Belgique privind construcția unui centru administrativ și de formare care cuprinde diferite instalații tehnice dintr-un imobil aflat în La Hulpe, chaussée de Bruxelles 135”.

17 Din dosarul prezentat Curții rezultă, în esență, că Conseil d’État (Consiliul de Stat) este competent să se pronunțe cu privire la acțiunile în anulare formulate împotriva actelor administrative și a regulamentelor autorităților administrative, precum și împotriva actelor administrative ale adunărilor legislative sau ale organelor acestora.

18 În schimb, acesta nu este competent să soluționeze căi de atac împotriva actelor de natură legislativă.

19 Or, ratificarea printr-un decret al Parlamentului Valon a autorizațiilor de construire și a autorizațiilor de lucrări conferă acestora o valoare legislativă. Conseil d’État devine, așadar, necompetent pentru a soluționa acțiuni în anulare formulate împotriva acestor acte ratificate, care nu mai pot fi contestate decât la Cour constitutionnelle (Curtea Constituțională), în fața căreia pot fi invocate însă numai anumite motive.

Acțiunile principale și întrebările preliminare

20 Cour constitutionnelle a fost sesizată cu mai multe acțiuni prin care se urmărea anularea decretului Parlamentului Valon din 17 iulie 2008 prin care s-au „ratificat” permise de construcție privind diverse lucrări legate de aeroportul din Liège-Bierset, de cel din Charleroi-Bruxelles Sud și de linia de cale ferată Bruxelles-Charleroi, respectiv au fost validate în temeiul unor „motive imperative de interes general”.

21 În plus, Cour constitutionnelle a fost deja sesizată de Conseil d’État cu întrebări preliminare privind legalitatea acestui decret. Conseil d’État a examinat anterior compatibilitatea acestui decret cu dreptul Uniunii și cu Convenția de la Aarhus și a sesizat Curtea de Justiție în legătură cu acest aspect prin intermediul unor cereri de pronunțare a unor hotărâri preliminare care au făcut obiectul Hotărârii din 18 octombrie 2011, Boxus și alții (C-128/09-C-131/09, C-134/09 și C-135/09, Rep., p. I-9711).

22 Prin acest act legislativ, permisele de construcție menționate nu mai pot fi contestate la Conseil d’État, ci numai la Cour constitutionnelle și numai pentru motive întemeiate pe neconformitatea cu normele al căror control este de competența acestei instanțe.

23 Astfel, în fiecare dintre cauzele principale, se solicită instanței de trimitere în special să se pronunțe cu privire la aspectul dacă decretul atacat putea exclude autorizațiile în cauză de la controlul exercitat de Conseil d’État și le putea supune controlului Cour constitutionnelle, deși acesta nu ar permite posibilități de exercitare a acțiunii la fel de extinse precum cele ale Conseil d’État. Astfel, legiuitorul ar fi încălcat Constituția belgiană coroborată cu articolul 9 alineatele (2)-(4) din Convenția de la Aarhus, precum și cu articolul 10a din Directiva 85/337.

24 În aceste condiții, Cour constitutionnelle a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 2 [alineatul] (2) și articolul 9 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus [...] trebuie interpretate potrivit precizărilor aduse în Ghidul de aplicare a acestei convenții?

2) a) Articolul 2 [alineatul] 2 din Convenția de la Aarhus trebuie interpretat în sensul că exclude din domeniul de aplicare al convenției amintite actele legislative precum autorizațiile de urbanism sau de mediu acordate în conformitate cu procedura instituită la articolele 1-4 din Decretul [Parlamentului Valon] din 17 iulie 2008 [...]?

b) Articolul 2 [alineatul] 2 din Convenția de la Aarhus trebuie interpretat în sensul că exclude din domeniul de aplicare al convenției amintite actele legislative precum confirmările autorizațiilor de urbanism sau de mediu prevăzute la articolele 5-9 și 14-17 din același decret?

c) Articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 [...] trebuie interpretat în sensul că exclude din domeniul de aplicare al directivei amintite actele legislative precum autorizațiile de urbanism sau de mediu acordate în conformitate cu procedura instituită la articolele 1-4 din același decret?

d) Articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 [...] trebuie interpretat în sensul că exclude din domeniul de aplicare al directivei amintite actele legislative precum confirmările autorizațiilor de urbanism sau de mediu prevăzute la articolele 5-9 și 14-17 din același decret?

3) a) Articolul 3 alineatul (9) și articolul 9 alineatele (2), (3) și (4) din Convenția de la Aarhus și articolul 10a din Directiva 85/337 [...] trebuie interpretate în sensul că se opun unei proceduri, precum cea instituită la articolele 1-4 din același decret, în temeiul căreia autoritatea legislativă care adoptă decrete eliberează autorizații de urbanism și de mediu care sunt redactate de o autoritate administrativă și care nu pot face decât obiectul unor acțiuni vizate în [decizia de trimitere] în fața Cour constitutionnelle și a altor instanțe judiciare?

b) Articolul 3 alineatul (9) și articolul 9 alineatele (2), (3) și (4) din Convenția de la Aarhus și articolul 10a din Directiva 85/337 [...] trebuie interpretate în sensul că se opun adoptării unor acte legislative precum confirmările cu efect retroactiv prevăzute la articolele 5-9 și 14-17 din același decret, care nu pot face decât obiectul unor acțiuni prevăzute [în decizia de trimitere], în fața Cour constitutionnelle și a altor organe judiciare?

4) a) Articolul 6 alineatul (9) din Convenția de la Aarhus și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 85/337[...] trebuie interpretate în sensul că se opun unei proceduri, precum cea instituită la articolele 1-4 din același decret, în temeiul căreia un decret prin care se eliberează autorizații de urbanism sau de mediu nu trebuie să conțină el însuși toate elementele care să permită să se controleze dacă aceste autorizații sunt întemeiate pe o verificare prealabilă adecvată, efectuată conform cerințelor Convenției de la Aarhus și ale Directivei 85/337[...]?

b) Articolul 6 alineatul (9) din Convenția de la Aarhus și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 85/337[...] trebuie interpretate în sensul că se opun adoptării unor acte legislative precum confirmările prevăzute la articolele 5-9 și 14-17 din același decret, care nu conțin ele însele toate elementele care să permită să se controleze dacă aceste autorizații sunt întemeiate pe o verificare prealabilă adecvată, efectuată conform cerințelor Convenției de la Aarhus și ale Directivei 85/337[...]?

5) Articolul 6 alineatul (3) din Directiva [habitate] trebuie interpretat în sensul că permite unei autorități legislative să autorizeze proiecte precum cele prevăzute la articolele 16 și 17 din același decret, chiar dacă evaluarea efectelor realizată în acest scop a fost considerată lacunară de Conseil d'État, care a statuat potrivit procedurii de urgență extremă și a fost contrazisă printr-un aviz al autorității Regiunii Valone, competentă să gestioneze din punct de vedere ecologic mediul natural?

6) În cazul unui răspuns negativ la întrebarea precedentă, articolul 6 alineatul (4) din Directiva [habitate] trebuie interpretat în sensul că permite să se considere ca fiind un motiv imperativ de interes public major realizarea unei infrastructuri destinate să adăpostească centrul administrativ al unei societăți private și să găzduiască un număr mare de lucrători?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

25 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 2 alineatul (2) și articolul 9 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus trebuie interpretate în conformitate cu precizările formulate în Ghidul de aplicare a acestei convenții.

26 Din textul acestui ghid și în special din explicațiile pe care le cuprinde în titlul „Utilizarea ghidului" reiese că acest document, redactat de experți internaționali, are drept singur obiect prezentarea unei analize a Convenției de la Aarhus în scopul de a permite cititorilor săi să „înțeleagă în linii mari convenția și posibilele ei implicații practice".

27 Deși Ghidul de aplicare a Convenției de la Aarhus poate fi considerat, așadar, un document explicativ care, dacă este cazul, poate fi luat în considerare, împreună cu alte elemente relevante, în vederea interpretării acestei convenții, analizele pe care le cuprinde nu au nicidecum forță obligatorie și nici caracterul normativ al prevederilor Convenției de la Aarhus.

28 Se impune, așadar, să se răspundă la prima întrebare că, deși, în raport cu interpretarea articolului 2 alineatul (2) și a articolului 9 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus, se justifică luarea în considerare a ghidului de aplicare a acestei convenții, acesta nu are totuși nicidecum forță obligatorie și nici caracterul normativ al prevederilor Convenției de la Aarhus.

Cu privire la a doua întrebare

29 Prin intermediul celei de a doua întrebări, ale cărei subdiviziuni trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 2 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus și articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că un act precum Decretul Parlamentului Valon din 17 iulie 2008, care „ratifică", conferindu-le valoare legislativă, autorizații de urbanism, de mediu sau de lucrări acordate în prealabil de autoritatea administrativă, în legătură cu care se menționează că „există motive imperative de interes general", este exclus din domeniul de aplicare al convenției și, respectiv, din cel al directivei menționate.

30 De la articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 rezultă că, în cazul în care obiectivele acestei directive, inclusiv acela de transmitere a informațiilor, sunt realizate prin intermediul procesului legislativ, directiva menționată nu se aplică proiectului vizat (a se vedea Hotărârea din 19 septembrie 2000, Linster, C-287/98, Rec., p. I-6917, punctul 51, și Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 36).

31 Această dispoziție supune îndeplinirii a două condiții excluderea unui proiect din domeniul de aplicare al Directivei 85/337. Prima impune ca detaliile proiectului să fie adoptate printr-un act legislativ special. Potrivit celei de a doua, obiectivele urmărite de directivă, inclusiv transmiterea informațiilor, trebuie realizate prin intermediul procedurii legislative (a se vedea Hotărârea din 16 septembrie 1999, WWF și alții, C-435/97, Rec., p. I-5613, punctul 57, și Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 37).

32 În ceea ce privește prima condiție, aceasta implică, mai întâi, ca proiectul să fie adoptat printr-un act legislativ special. În această privință, trebuie subliniat că noțiunile „proiect” și „autorizație” sunt definite la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 85/337. Prin urmare, pentru a intra în domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (5) din această directivă, un act legislativ care adoptă un proiect trebuie să fie special și să prezinte aceleași caracteristici cu cele ale unei asemenea autorizații. Acesta trebuie în special să acorde inițiatorului proiectului dreptul de a realiza proiectul (a se vedea Hotărârile citate anterior WWF și alții, punctul 58, și Boxus și alții, punctul 38).

33 În plus, proiectul trebuie adoptat în detaliu, și anume într-un mod suficient de precis și de definitiv, astfel încât, la fel ca o autorizație, actul legislativ care îl adoptă să cuprindă, după luarea lor în considerare de legiuitor, toate elementele relevante ale proiectului în vederea evaluării efectelor asupra mediului (a se vedea Hotărârile citate anterior WWF și alții, punctul 59, și Boxus și alții, punctul 39). Actul legislativ trebuie astfel să ateste că, în ceea ce privește proiectul vizat, obiectivele Directivei 85/337 au fost realizate (a se vedea Hotărârile citate anterior Linster, punctul 56, și Boxus și alții, punctul 39).

34 Din aceasta rezultă că un act legislativ nu poate fi considerat că adoptă un proiect în detaliu, în sensul articolului 1 alineatul (5) din Directiva 85/337, atunci când nu cuprinde elementele necesare pentru evaluarea efectelor acestui proiect asupra mediului sau atunci când necesită adoptarea altor acte pentru a acorda inițiatorului proiectului dreptul de a realiza proiectul (a se vedea Hotărârile citate anterior WWF și alții, punctul 62, Linster, punctul 57, și Boxus și alții, punctul 40).

35 În ceea ce privește a doua condiție, din articolul 2 alineatul (1) din Directiva 85/337 rezultă că obiectivul esențial al acesteia din urmă este să garanteze că, înainte de acordarea unei autorizații, proiectele care pot avea efecte importante asupra mediului, *inter alia*, prin natura, mărimea sau localizarea lor, fac obiectul unei evaluări a efectelor lor asupra mediului (a se vedea Hotărârile Linster, punctul 52, și Boxus și alții, punctul 41, citate anterior).

36 Al șaselea considerent al Directivei 85/337 precizează, în plus, că evaluarea trebuie să se desfășoare pe baza informațiilor adecvate furnizate de inițiatorul proiectului și poate fi completată, eventual, de autorități și de persoanele implicate în proiectul respectiv (a se vedea Hotărârile citate anterior WWF și alții, punctul 61, Linster, punctul 53, și Boxus și alții, punctul 42).

37 Prin urmare, la momentul adoptării proiectului, legiuitorul trebuie să aibă la dispoziție informații suficiente. Din articolul 5 alineatul (3) din Directiva 85/337 și din anexa IV la aceasta rezultă că informațiile care trebuie furnizate de inițiatorul proiectului cuprind cel puțin o descriere a proiectului, incluzând informații referitoare la locul, la concepția și la dimensiunile acestuia, o descriere a măsurilor preconizate pentru a evita, a reduce și, dacă se poate, a remedia efectele negative importante, precum și datele necesare pentru a identifica și a evalua principalele efecte pe care proiectul ar putea să le aibă asupra mediului (a se vedea Hotărârile citate anterior Linster, punctul 55, și Boxus și alții, punctul 43).

38 Ținând seama de caracteristicile procedurilor de aprobare a unui plan în mai multe etape, Directiva 85/337 nu se opune ca același proiect să fie aprobat prin două acte de drept intern, considerate împreună ca o autorizație în sensul articolului 1 alineatul (2) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 mai 2006, Comisia/Regatul Unit, C-508/03, Rec., p. I-3969, punctul 102). Prin urmare, legiuitorul poate, la momentul adoptării actului final de autorizare a unui proiect, să beneficieze de informațiile primite în cadrul unei proceduri administrative prealabile (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 44).

39 Cu toate acestea, existența unei asemenea proceduri administrative nu poate avea drept consecință ca un proiect să poată fi considerat adoptat în detaliu printr-un act legislativ special, în conformitate cu articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337, dacă acest act legislativ nu respectă cele două condiții amintite la punctul 31 din prezenta hotărâre. Astfel, după cum a statuat Curtea la punctul 45 din Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, un act legislativ care numai ar „ratifica” pur și simplu un act

administrativ preexistent, limitându-se să constate existența unor motive imperative de interes general, fără inițierea prealabilă a unei proceduri legislative pe fond care să permită respectarea condițiilor menționate, nu poate fi considerat un act legislativ special în sensul acestei dispoziții și nu este suficient pentru a exclude un proiect din domeniul de aplicare al Directivei 85/337.

40 În special, un act legislativ adoptat fără ca membrii organului legislativ să fi avut la dispoziție informațiile menționate la punctul 37 din prezenta hotărâre nu poate intra în domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 (a se vederea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 46).

41 Revine instanței naționale competența de a stabili dacă aceste condiții au fost îndeplinite. În acest scop, aceasta trebuie să țină seama atât de conținutul actului legislativ adoptat, cât și de ansamblul procedurii legislative care a condus la adoptarea sa și în special de actele pregătitoare și de dezbaterile parlamentare (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 47).

42 Această soluție desprinsă din Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, cu privire la articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337, poate fi transpusă în raport cu articolul 2 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus. Astfel, pe de o parte, articolul 2 alineatul (2) din această convenție are, în esență, un conținut asemănător celui al articolului 1 alineatul (5) din această directivă. Pe de altă parte, niciun motiv care ar putea fi întemeiat pe obiectul sau pe domeniul de aplicare al Convenției de la Aarhus nu este de natură să se opună transpunerii de către Curte, în vederea interpretării prevederilor acestei convenții, a interpretării pe care a dat-o dispozițiilor similare ale Directivei 85/337.

43 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 2 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus și articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că nu sunt excluse din domeniile de aplicare ale acestor reglementări decât proiectele adoptate în detaliu printr-un act legislativ special, astfel încât obiectivele reglementărilor menționate sunt realizate prin procedura legislativă. Revine instanței naționale sarcina să verifice că aceste două condiții au fost îndeplinite, ținând seama atât de conținutul actului legislativ adoptat, cât și de ansamblul procedurii legislative care a condus la adoptarea sa și în special de actele pregătitoare și de dezbaterile parlamentare. În această privință, un act legislativ care numai ar „ratifica” pur și simplu un act administrativ preexistent, limitându-se să constate existența unor motive imperative de interes general, fără inițierea prealabilă a unei proceduri legislative pe fond care să permită îndeplinirea condițiilor menționate, nu poate fi considerat un act legislativ special în sensul acestei dispoziții și nu este suficient pentru a exclude un proiect din domeniul de aplicare al convenției și al directivei menționate.

Cu privire la a treia întrebare

44 Prin intermediul celei de a treia întrebări, ale cărei subdiviziuni trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 9 alineatele (2)-(4) din Convenția de la Aarhus și articolul 10a din Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că se opun ca dreptul de a realiza un proiect care intră în domeniul lor de aplicare să fie acordat printr-un act legislativ împotriva căruia legislația națională nu prevede o cale de atac la o instanță sau la alt organ independent și imparțial instituit prin lege, care să permită contestarea acestui act cu privire la fond și la procedură.

45 Din articolul 2 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus coroborat cu articolele 6 și 9 din aceasta, precum și din articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 rezultă că nici convenția, nici directiva nu se aplică proiectelor adoptate printr-un act legislativ care îndeplinește condițiile amintite la punctul 31 din prezenta hotărâre (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 50).

46 Pentru celelalte proiecte, cu alte cuvinte, cele care sunt adoptate fie printr-un act care nu este de natură legislativă, fie printr-un act legislativ care nu îndeplinește aceste condiții, din însuși modul de redactare a articolului 9 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus și a articolului 10a din Directiva 85/337 rezultă că statele trebuie să prevadă posibilitatea unei căi de atac care să permită contestarea, în fața unei instanțe jurisdicționale sau a unui organism independent și imparțial instituit prin lege, legalitatea de fond sau de procedură a deciziilor, a acțiunilor sau a omisiunilor care intră în domeniul de aplicare al articolului 6 din Convenția de la Aarhus sau al Directivei 85/337 (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 51).

47 În temeiul autonomiei procedurale și sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității, statele membre dispun de o marjă de apreciere la punerea în aplicare a articolului 9 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus și a articolului 10a din Directiva 85/337. Acestora le revine în special sarcina de a stabili care jurisdicție sau care organism independent și imparțial instituit prin lege este competent să judece căile de atac vizate de aceste dispoziții și potrivit căror modalități procedurale, cu condiția respectării dispozițiilor sus-menționate (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 52).

48 Cu toate acestea, articolul 9 din Convenția de la Aarhus și articolul 10a din Directiva 85/337 și-ar pierde orice efect util dacă simpla împrejurare că un proiect este adoptat printr-un act legislativ care nu îndeplinește condițiile amintite la punctul 31 din prezenta hotărâre ar avea drept consecință exceptarea acestuia de la orice cale de atac care să permită contestarea legalității de fond sau de procedură, potrivit acestor texte (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 53).

49 Cerințele care rezultă din articolul 9 din Convenția de la Aarhus și din articolul 10a din Directiva 85/337 presupun în această privință că, atunci când un proiect care intră în domeniul de aplicare al articolului 6 din Convenția de la Aarhus sau al Directivei 85/337 este adoptat printr-un act legislativ, problema dacă acest act legislativ îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 1 alineatul (5) din această directivă și amintite la punctul 31 din prezenta hotărâre trebuie să poată face obiectul unui control, potrivit normelor naționale de procedură, de către o instanță sau de către un organism independent și imparțial stabilit prin lege (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 54).

50 În ipoteza în care nicio cale de atac cu o natură și cu un domeniu de aplicare care au fost amintite mai sus nu ar fi posibilă împotriva unui asemenea act, ar reveni oricărei instanțe naționale sesizate în cadrul competenței sale sarcina de a exercita controlul descris la punctul precedent și de a deduce eventual consecințele acestuia, lăsând fără aplicare acest act legislativ (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 55).

51 În speță, dacă instanța de trimitere constată că Decretul Parlamentului Valon din 17 iulie 2008 nu îndeplinește condițiile stabilite la articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 și amintite la punctul 31 din prezenta hotărâre și dacă rezultă că, potrivit normelor naționale aplicabile, nicio jurisdicție sau niciun organism independent și imparțial stabilit prin lege nu este competent pentru a controla validitatea de fond sau de procedură a acestui decret, atunci acesta trebuie considerat incompatibil cu cerințele care rezultă din articolul 9 din Convenția de la Aarhus și din articolul 10a din Directiva 85/337. În această situație, revine instanței de trimitere sarcina de a nu aplica acest act (a se vedea Hotărârea Boxus și alții, citată anterior, punctul 56).

52 În concluzie, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 9 alineatele (2)-(4) din Convenția de la Aarhus și articolul 10a din Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că:

— atunci când un proiect care intră în domeniul de aplicare al acestor dispoziții este adoptat printr-un act legislativ, problema dacă acest act legislativ îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 1 alineatul (5) din această directivă trebuie să poată fi supusă examinării, potrivit normelor naționale

de procedură, de către o instanță sau de către un organism independent și imparțial stabilit prin lege și

— în ipoteza în care nicio cale de atac cu o natură și cu un domeniu de aplicare care au fost amintite mai sus nu ar fi posibilă împotriva unui asemenea act, ar reveni oricărei instanțe naționale sesizate în cadrul competenței sale sarcina de a exercita controlul descris la liniuța precedentă și de a deduce eventual consecințele acestuia, lăsând fără aplicare acest act legislativ.

Cu privire la a patra întrebare

53 Prin intermediul celei de a patra întrebări, ale cărei subdiviziuni trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 6 alineatul (9) din Convenția de la Aarhus și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că se opun adoptării unor acte legislative care nu cuprind ele însele toate motivele care au determinat adoptarea lor și care permit să se controleze că au fost adoptate ulterior unei verificări prealabile adecvate, efectuată în conformitate cu cerințele acestei convenții și cu cele ale acestei directive.

54 S-a statuat că articolul 4 din Directiva 85/337 trebuie interpretat în sensul că nu impune ca decizia de a nu supune unei evaluări un proiect de tipul celor vizate în anexa II la directiva menționată să conțină ea însăși motivele pentru care autoritatea competentă a decis că aceasta nu este necesară, însă, cu toate acestea, în ipoteza în care o persoană interesată solicită acest lucru, autoritatea administrativă competentă este obligată să îi comunice motivele pentru care a fost adoptată această decizie sau informațiile și documentele pertinente ca răspuns la cererea prezentată (a se vedea Hotărârea din 30 aprilie 2009, Mellor, C-75/08, Rep., p. I-3799, punctul 61).

55 Această interpretare poate fi transpusă și în cazul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 85/337.

56 Astfel, cu toate că articolul 9 alineatul (1) din Directiva 85/337 impune ca, în conformitate cu procedurile adecvate, publicul să fie informat în legătură cu decizia adoptată de autoritatea competentă și cu motivele pe care este întemeiată această decizie, totuși, nu rezultă că decizia ar trebui să conțină ea însăși motivele pentru care autoritatea competentă a decis că este necesară (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Mellor, citată anterior, punctul 56).

57 Rezultă însă că terții, ca și, de altfel, autoritățile administrative interesate, trebuie să se poată asigura că autoritatea competentă a luat cunoștință, potrivit regulilor prevăzute de legea națională, dacă s-a efectuat o verificare prealabilă și adecvată, potrivit cerințelor Directivei 85/337 (a se vedea Hotărârea Mellor, citată anterior, punctul 57).

58 În plus, particularii interesați, ca și, de altfel, autoritățile naționale în cauză trebuie să poată garanta respectarea acestei obligații în materie de verificare care se impune autorității competente, dacă este cazul, pe cale jurisdicțională (a se vedea Hotărârea Mellor, citată anterior, punctul 58).

59 În această privință, eficiența controlului jurisdicțional, care trebuie să poată privi legalitatea motivării deciziei atacate, implică, în mod general, ca instanța sesizată să poată solicita autorității competente comunicarea acestei motivări. Însă, în ceea ce privește mai precis asigurarea protecției efective a unui drept conferit de dreptul Uniunii, trebuie de asemenea ca persoanele interesate să poată apăra acest drept în cele mai bune condiții posibile și să aibă posibilitatea de a decide, în deplină cunoștință de cauză, dacă este utilă pentru ele sesizarea instanței. Rezultă că, într-o astfel de ipoteză, autoritatea națională competentă are obligația de a le încunoștința cu privire la motivele pe care se întemeiază decizia sa, fie în cuprinsul deciziei înseși, fie într-o comunicare ulterioară făcută la cererea acestora (a se vedea Hotărârea din 15 octombrie 1987, Heylens și alții, 222/86, Rec., p. 4097, punctul 15, și Hotărârea Mellor, citată anterior, punctul 59).

60 Această comunicare ulterioară poate lua nu numai forma unui enunț expres al motivării, ci și forma punerii la dispoziție de informații și de documente pertinente ca răspuns la cererea prezentată (a se vedea Hotărârea Mellor, citată anterior, punctul 60).

61 Deși motivarea nu trebuie în mod necesar să fie inclusă chiar în decizie, cu toate acestea, autoritatea administrativă competentă poate, în aplicarea legislației naționale pertinente sau din proprie inițiativă, să indice în cuprinsul deciziei motivele pe care aceasta se întemeiază (a se vedea Hotărârea Mellor, citată anterior, punctul 63).

62 În această ipoteză, această decizie trebuie să fie astfel formulată încât să permită persoanelor interesate să aprecieze oportunitatea introducerii unei acțiuni împotriva sa, ținând seama, eventual, de elementele care ar putea fi aduse la cunoștința lor ulterior (a se vedea Hotărârea Mellor, citată anterior, punctul 64).

63 Această interpretare poate fi transpusă în raport cu articolul 6 alineatul (9) din Convenția de la Aarhus. Astfel, pe de o parte, în esență, această dispoziție are un cuprins asemănător celui al articolului 9 alineatul (1) din Directiva 85/337. Pe de altă parte, niciun motiv care ar putea fi întemeiat pe obiectul sau pe domeniul Convenției de la Aarhus nu este de natură să se opună transpunerii de către Curte a interpretării pe care a dat-o dispozițiilor similare ale Directivei 85/337, în interpretarea prevederilor acestei convenții.

64 În consecință, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că articolul 6 alineatul (9) din Convenția de la Aarhus și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că nu impun ca însăși decizia să conțină motivele pentru care autoritatea competentă a stabilit că este necesară. Cu toate acestea, în ipoteza solicitării de către o persoană interesată, autoritatea competentă are obligația de a-i comunica motivele pentru care această decizie a fost adoptată sau de a-i transmite informațiile și documentele relevante drept răspuns la cererea formulată.

Cu privire la a cincea întrebare

65 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că permite unei autorități legislative să autorizeze un plan sau un proiect fără să se fi asigurat că nu va aduce atingere integrității sitului vizat.

66 Articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate prevede o procedură de evaluare prin care se urmărește garantarea, prin intermediul unui control prealabil, ca un plan sau un proiect care nu este direct legat sau necesar gestiunii sitului vizat, dar îl poate afecta în mod semnificativ, să nu fie autorizat decât în măsura în care nu va aduce atingere integrității sitului (a se vedea Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, Rec., p. I-7405, punctul 34).

67 Autorizarea unui plan sau a unui proiect nu poate fi acordată decât cu condiția ca autoritățile competente să fi dobândit certitudinea că este lipsit de efecte negative în raport cu situl vizat. Astfel se întâmplă în cazul în care nu persistă nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific cu privire la asemenea efecte (a se vedea Hotărârea din 26 octombrie 2006, Comisia/Portugalia, C-239/04, Rec., p. I-10183, punctul 20). În plus, în momentul adoptării deciziei de autorizare a realizării proiectului, nu trebuie să se mențină nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific în raport cu lipsa efectelor negative asupra integrității sitului vizat (a se vedea Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 24).

68 Pe de altă parte, în ceea ce privește siturile care pot fi identificate ca fiind de importanță comunitară și în special siturile care adăpostesc tipuri de habitate naturale prioritare, în temeiul Directivei habitate, statele membre sunt obligate să adopte măsuri de protecție de natură să protejeze interesul ecologic

pe care îl prezintă aceste situri la nivel național (a se vedea Hotărârea din 13 ianuarie 2005, Dragaggi și alții, C-117/03, Rec., p. I-167, punctul 30, și Hotărârea din 10 iunie 2010, Comisia/Italia, C-491/08, punctul 30).

69 Aceste obligații le revin statelor membre în temeiul Directivei habitate independent de natura autorității naționale competente să autorizeze planul sau proiectul în cauză. Articolul 6 alineatul (3) din această directivă, care vizează „autoritățile naționale competente", nu prevede nicio regulă specială care ar viza planurile sau proiectele care ar fi aprobate de o autoritate legislativă. În consecință, o astfel de calitate nu are influență asupra întinderii sau asupra conținutului obligațiilor care revin statelor membre în temeiul dispozițiilor articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate.

70 În continuare, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că nu permite unei autorități naționale, nici chiar uneia legislative, să autorizeze un plan sau un proiect fără să se fi asigurat că nu va aduce atingere integrității sitului vizat.

Cu privire la a șasea întrebare

71 Prin intermediul celei de a șasea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că realizarea unei infrastructuri destinate să găzduiască un centru administrativ al unei societăți private poate fi considerată un motiv imperativ de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, în sensul acestei dispoziții, de natură să justifice realizarea unui plan sau a unui proiect care aduce atingere integrității sitului vizat.

72 Articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate prevede că, în cazul în care, în pofida unui rezultat negativ al evaluării efectuate în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) prima teză din această directivă, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, și în lipsa unei soluții alternative, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000 (a se vedea Hotărârea din 20 septembrie 2007, Comisia/Italia, C-304/05, Rep., p. I-7495, punctul 81).

73 Articolul 6 alineatul (4) din directiva menționată trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte, având în vedere că reprezintă o dispoziție derogatorie de la criteriul autorizării prevăzut în a doua teză a alineatului (3) al respectivului articol (a se vedea Hotărârea din 20 septembrie 2007, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 82).

74 În plus, articolul amintit nu este aplicabil decât după ce efectele unui plan sau ale unui proiect au fost analizate în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate. Într-adevăr, cunoașterea acestor efecte în raport cu obiectivele de conservare referitoare la situl respectiv reprezintă o condiție prealabilă indispensabilă pentru aplicarea articolului 6 alineatul (4) menționat, întrucât, în lipsa acestor elemente, nu poate fi evaluată nicio condiție de aplicare a acestei dispoziții derogatorii. Analizarea unor eventuale motive cruciale de interes public major și a existenței unor alternative mai puțin prejudiciabile necesită o punere în balanță în raport cu efectele negative produse asupra sitului de planul sau de proiectul avut în vedere. În plus, pentru a determina natura unor eventuale măsuri compensatorii, trebuie identificate cu precizie efectele negative produse asupra sitului respectiv (a se vedea Hotărârea din 20 septembrie 2007, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 83).

75 Interesul de natură să justifice, în sensul articolului 6 alineatul (4) din Directiva habitate, realizarea unui plan sau a unui proiect trebuie să fie în același timp „public" și „major", ceea ce presupune să aibă o importanță care îi permite să fie pus în balanță cu obiectivul de conservare a habitatelor naturale, a faunei și a florei sălbatice, urmărit prin această directivă.

76 Lucrările destinate implantării sau extinderii unei întreprinderi nu îndeplinesc, din principiu, aceste condiții decât în împrejurări excepționale.

77 Nu se poate exclude existența unei astfel de împrejurări atunci când un proiect, deși de natură privată, prezintă în realitate, atât prin natura sa însăși, cât și prin contextul economic și social în care se integrează, un interes public major și dacă lipsa soluțiilor alternative este demonstrată.

78 Având în vedere aceste criterii, simpla construcție a unei infrastructuri destinate să găzduiască un centru administrativ nu poate reprezenta, din principiu, un motiv imperativ de interes public major, în sensul articolului 6 alineatul (4) din Directiva habitate.

79 În consecință, trebuie să se răspundă la a șasea întrebare că articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că realizarea unei infrastructuri destinate să găzduiască un centru administrativ nu poate fi considerată, din principiu, un motiv imperativ de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, în sensul acestei dispoziții, de natură să justifice realizarea unui plan sau a unui proiect care aduce atingere integrității sitului vizat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

80 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

1) **Deși, în raport cu interpretarea articolului 2 alineatul (2) și a articolului 9 alineatul (4) din Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, încheiată la 25 iunie 1998 și aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2005/370/CE a Consiliului din 17 februarie 2005, se justifică luarea în considerare a ghidului de aplicare a acestei convenții, acesta nu are totuși nicidecum forță obligatorie și nici caracterul normativ al prevederilor convenției menționate.**

2) **Articolul 2 alineatul (2) din Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu și articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003, trebuie interpretate în sensul că nu sunt excluse din domeniile de aplicare ale acestor reglementări decât proiectele adoptate în detaliu printr-un act legislativ special, în cazul căruia obiectivele reglementărilor menționate sunt realizate prin procedura legislativă. Revine instanței naționale sarcina să verifice că aceste două condiții au fost îndeplinite, ținând seama atât de conținutul actului legislativ adoptat, cât și de ansamblul procedurii legislative care a condus la adoptarea sa și în special de actele pregătitoare și de dezbaterile parlamentare. În această privință, un act legislativ care numai ar „ratifica” pur și simplu un act administrativ preexistent, limitându-se să constate existența unor motive imperative de interes general, fără inițierea prealabilă a unei proceduri legislative pe fond care să permită îndeplinirea condițiilor menționate, nu poate fi considerat un act legislativ special în sensul acestei dispoziții și nu este suficient pentru a exclude un proiect din domeniul de aplicare al convenției și al directivei, cu modificările ulterioare.**

3) **Articolul 3 alineatul (9) și articolul 9 alineatele (2)-(4) din Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu și articolul 10a din Directiva 85/337, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35, trebuie interpretate în sensul că:**

— **atunci când un proiect care intră în domeniul de aplicare al acestor dispoziții este adoptat printr-un act legislativ, problema dacă acest act legislativ îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 1 alineatul (5) din această directivă, cu modificările ulterioare, trebuie să poată fi supusă examinării, potrivit normelor naționale de procedură, de către o instanță sau de către un organism independent și imparțial stabilit prin lege și**

— **în ipoteza în care nicio cale de atac cu o natură și cu un domeniu de aplicare care au fost amintite mai sus nu ar fi posibilă împotriva unui asemenea act, ar reveni oricărei instanțe naționale sesizate în cadrul competenței sale sarcina de a exercita controlul descris la liniuța precedentă și de a deduce eventual consecințele acestuia, lăsând fără aplicare acest act legislativ.**

4) **Articolul 6 alineatul (9) din Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 85/337, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35, trebuie interpretate în sensul că nu impun ca însăși decizia să conțină motivele pentru care autoritatea competentă a stabilit că este necesară. Cu toate acestea, în ipoteza solicitării de către o persoană interesată, autoritatea competentă are obligația de a-i comunica motivele pentru care această decizie a fost adoptată sau de a-i transmite informațiile și documentele relevante drept răspuns la cererea formulată.**

5) **Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică trebuie interpretat în sensul că nu permite unei autorități naționale, nici chiar uneia legislative, să autorizeze un plan sau un proiect fără să se fi asigurat că nu va aduce atingere integrității sitului vizat.**

6) **Articolul 6 alineatul (4) din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că realizarea unei infrastructuri destinate să găzduiască un centru administrativ nu poate fi considerată, din principiu, un motiv imperativ de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, în sensul acestei dispoziții, de natură să justifice realizarea unui plan sau a unui proiect care aduce atingere integrității sitului vizat.**

Semnături